

Brussel, 17.6.2014
COM(2014) 357 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

betreffende de strategie van de Europese Unie voor de Adriatische en Ionische regio

{SWD(2014) 190 final}
{SWD(2014) 191 final}

Inhoud

1.	INLEIDING	3
2.	UITDAGINGEN EN MOGELIJKHEDEN	4
2.1	UITDAGINGEN	4
2.2	MOGELIJKHEDEN	6
3.	REACTIE: EEN ACTIEPLAN.....	6
3.1.	BLAUWE GROEI	7
3.2.	HET AANSLUITEN VAN DE REGIO.....	8
3.3.	MILIEUKWALITEIT	9
3.4.	DUURZAAM TOERISME	10
4.	GOVERNANCE EN TENUITVOERLEGGING.....	11
5.	KOPPELINGEN AAN ANDERE EU-BELEIDSMAATREGELEN	13
6.	VERDER REIKENDE BANDEN	13
7.	CONCLUSIE	14
BIJLAGE	KAART VAN DE EU-STRATEGIE VOOR DE ADRIATISCHE EN IONISCHE REGIO ...	15

1. INLEIDING

In deze mededeling wordt uiteengezet wat de behoeften en het potentieel zijn ten aanzien van slimme, duurzame en inclusieve groei in de Adriatische en Ionische regio. De mededeling biedt een kader voor een coherente macroregionale strategie en een actieplan om deze uitdagingen en mogelijkheden aan te gaan en te benutten, door middel van samenwerking tussen de deelnemende landen.

De regio is een functioneel geheel dat geografisch gezien vooral bepaald wordt door het Adriatische en het Ionische bekken, maar ook een aanzienlijk landoppervlak omvat. De mariene, kust- en landzones moeten als aan elkaar gekoppelde systemen beschouwd worden. Door het toegenomen verkeer van goederen, diensten en personen als gevolg van de toetreding van Kroatië tot de EU, en in het vooruitzicht van de toetreding van andere landen in de regio, speelt het achterland van havens een belangrijke rol. Bij nadere beschouwing van de koppelingen van verkeer over land en over zee wordt ook duidelijk welke negatieve effecten bepaalde niet-duurzame activiteiten aan land hebben op kustgebieden en mariene ecosystemen.

Deze regio, waar meer dan 70 miljoen mensen wonen, speelt een belangrijke rol bij het versterken van de geografische continuïteit in Europa. De strategie bouwt voort op het Adriatisch-Ionische Initiatief¹, waarbij acht landen betrokken zijn (zie de landkaart aan het einde van deze mededeling). De strategie staat open voor deelname van andere partners in de regio.

Toenemende welvaart door handel en industrie zal de regio in staat stellen om de economische crisis te boven te komen. De bevolking van de regio verdient meer werkgelegenheid, betere mobiliteit, veiligere en geïntegreerde energievoorziening, en verbetering van de kwaliteit van het milieu.

De Europese Raad van december 2012 verzocht de Commissie om voor het einde van 2014 een EU-strategie voor de Adriatische en Ionische regio (EUSAIR) te presenteren. De algemene doelstelling van de strategie is duurzame economische en sociale vooruitgang in de regio te bevorderen door groei en nieuwe banen, en door de aantrekkelijkheid, het concurrentievermogen en de connectiviteit van de regio te verbeteren, en tegelijkertijd ook het milieu te beschermen en gezonde en evenwichtige mariene en kustecosystemen te waarborgen. Dit zal worden bereikt door samenwerking tussen landen die een gedeelde geschiedenis en geografie hebben. Door de tenuitvoerlegging van bestaand EU-beleid in de regio te versterken, levert de strategie een duidelijke "toegevoegde EU-waarde" op, en biedt alle deelnemende landen interessante mogelijkheden om hun beleid te aligneren met de algemene visie van EU-2020. De strategie zal ook bijdragen tot meer toenadering van de landen van de Westelijke Balkan tot de EU, door hen mogelijkheden voor nauwe samenwerking met lidstaten te bieden, teneinde gemeenschappelijke uitdagingen aan te pakken en de specifieke mogelijkheden van de regio te benutten.

De strategie kan profiteren van:

---

¹ Het intergouvernementele Adriatisch-Ionische Initiatief is gestart in 2000 met het doel de regionale samenwerking te versterken en de politieke en economische stabiliteit te bevorderen, en aldus een solide basis voor het Europese integratieproces te creëren.

- de ervaring die in de loop van ruim tien jaar is opgedaan met het intergouvernementele Adriatisch-Ionische initiatief. Succesvolle samenwerking heeft al sterke banden tussen deelnemende landen gecreëerd, en als spin-off ook regionale samenwerking tussen steden, kamers van koophandel en universiteiten;
- de Maritieme Strategie voor de Adriatische en de Ionische Zee, die de Commissie op 30 november 2012 heeft goedgekeurd², en die de mogelijkheden voor "blauwe groei" voor het zeebekken betreft;
- het samenvallen van het lanceren van de strategie en het begin van de programmeringsperiode 2014-2020. Daardoor kan de strategie systematisch geïntegreerd worden in EU-, nationale en regionale programma's, en kunnen alle beleidsmaatregelen en programma's gemobiliseerd worden om deze aanpak te ondersteunen;
- de lessen van de bestaande macroregionale strategieën³, namelijk de EU-strategie voor de Baltische regio en de EU-strategie voor de Donauregio, ook wat samenwerking met niet-EU-landen betreft. Een van die lessen is dat het noodzakelijk is zich te concentreren op een beperkt aantal gemeenschappelijke uitdagingen en/of mogelijkheden, en ervoor te zorgen dat de deelnemende landen de strategie overnemen, zich ervoor inzetten en zelf initiatieven nemen. De ervaring leert ook dat de institutionele en administratieve capaciteiten versterkt moeten worden.

2. UITDAGINGEN EN MOGELIJKHEDEN

2.1 UITDAGINGEN

De Adriatisch-Ionische regio ziet zich geconfronteerd met een aantal gemeenschappelijke uitdagingen. De regio had lang te lijden onder moeilijke politieke en economische omstandigheden en conflicten, maar de toetreding van Slovenië en Kroatië tot de EU, en het vooruitzicht dat andere landen zullen volgen, bieden een mogelijkheid voor het versterken van onderlinge banden en het overwinnen van de last van het verleden. De voornaamste uitdagingen zijn:

- **Sociaaleconomische dispariteiten:** er zijn grote contrasten tussen landen, zowel wat het BBP per hoofd als wat de werkloosheidscijfers betreft. Sommige regio's hebben een BBP per hoofd dat 20 % hoger ligt dan het EU-gemiddelde, en een werkloosheidscijfer van 4 %, andere hebben een BBP per hoofd dat 70 % onder dit gemiddelde ligt, en een werkloosheidscijfer van 30 %. Bij gebrek aan capaciteit maken ondernemingen onvoldoende gebruik van de transnationale dimensie van marketing, innovatie of onderzoek, met name in de "blauwe economie". Clusters waarbij het bedrijfsleven, onderzoekers en de publieke sector betrokken zijn, zijn zeldzaam;
- **Vervoer:** de infrastructuur van de regio vertoont ernstige tekortkomingen, met name tussen landen die al langer lid van de EU zijn en andere landen, zodat de toegankelijkheid

² COM(2012) 713.

³ COM(2011) 381; SEC(2011) 1071; COM(2012) 128, COM(2013) 181; COM(2013) 468; SWD(2013) 233.

slecht is. Met name het weg- en spoorwegnet in de Westelijke Balkan dient dringend gemoderniseerd te worden, bottlenecks moeten verwijderd worden en noodzakelijke verbindingen aangelegd. Intermodale connecties, verkeersmanagementsystemen en vergroting van de capaciteit zijn evenzeer dringend noodzakelijk. Opstoppingen in het maritieme verkeer komen steeds vaker voor, en de bewakings- en coördinatiecapaciteiten dienen verbeterd te worden. Excessieve wachttijden en procedures aan grenzen belemmeren het verkeer nog meer. Het multimodale vervoer is nog weinig ontwikkeld;

- **Energie:** de onderlinge koppeling van de elektriciteitsnetten blijft onvoldoende, waardoor de ontwikkeling van een geïntegreerde energiemarkt verhinderd wordt, de capaciteit beperkt blijft, en de winstgevende exploitatie van hernieuwbare energiebronnen belemmerd wordt. Daarnaast zijn investeringen in gasnetwerken, met inbegrip van LNG-faciliteiten, essentieel voor het waarborgen van efficiënte en gediversifieerde levering;
- **Milieu:** toenemend gebruik door de mens van de mariene en kust ruimte bedreigt bepaalde ecosystemen. Niet-duurzame toerismeactiviteiten vormen een belasting voor water, land en biodiversiteit. De Adriatische Zee is ondiep en grotendeels omsloten⁴, en daardoor kwetsbaar voor vervuiling. Overbevissing, weggeworpen vistuig en ecologisch ondeugdelijke aquacultuur bedreigen zowel de mariene biodiversiteit als de menselijke gezondheid. Onbehandeld afvalwater en vast afval, hoofdzakelijk afkomstig van het land, afvloeiing van kunstmest van landbouwactiviteiten die eutrofiëring veroorzaakt, invasieve soorten uit ballastwater, en vervuiling door olie- en gaswinning verergeren de situatie. De luchtkwaliteit wordt aangetast door emissies van schepen en activiteiten aan land (havens, industrie), en dit wordt vaak nog verergerd door lokale klimaat- en geografische factoren. De illegale jacht op trekvogels heeft gevolgen voor de gehele EU. Netwerken van beschermde zones, zoals NATURA 2000 en Emerald, zijn nog niet voltooid;
- **Natuurlijke en door de mens veroorzaakte gevaren en risico's in verband met klimaatverandering:** nog afgezien van aanzienlijke seismische activiteit is de regio kwetsbaar voor de negatieve gevolgen van klimaatverandering. Het ontbreken van gemeenschappelijke risicobeoordelingen, rampenrisicomanagement en geïntegreerde mitigatie- en aanpassingsstrategieën is een belangrijke uitdaging. De betreffende landen beschikken over uiteenlopende ervaring, middelen en knowhow, en kunnen afzonderlijk niet effectief reageren op een stijgende zeespiegel, overstromingen, droogte, bodemerosie en bosbranden;
- **Administratieve en institutionele kwesties:** de capaciteiten op nationaal, regionaal of lokaal niveau moeten versterkt worden om te waarborgen dat de structuren geschikt zijn voor samenwerking met partners over de grens, en voor coördinatie van verschillende beleidsgebieden. Bij de aanpassing aan EU-wetgeving en het toegang krijgen tot financiële instrumenten zullen de landen waarschijnlijk niet hetzelfde tempo aanhouden, hetgeen de tenuitvoerlegging van een macroregionale benadering zal belemmeren. Er zijn ook problemen in verband met corruptie, waardoor het vertrouwen van het publiek en de ontwikkeling ondermijnd worden. Migratiedruk en grensoverschrijdende georganiseerde misdaad maken een gecoördineerd beleid inzake beveiliging van de grenzen noodzakelijk.

---

⁴ Het noordelijk deel van de Adriatische zee is gemiddeld ongeveer 50 meter diep. Complete uitwisseling van het water in de Adriatische Zee met de rest van de Middellandse Zee neemt 3 à 4 jaar in beslag.

2.2 MOGELIJKHEDEN

De regio biedt ook veel mogelijkheden, met een aanzienlijk potentieel voor slimme, duurzame en inclusieve groei:

- De **blauwe economie** kan belangrijke bijdragen leveren aan de groei. Dat loopt uiteen van de ontwikkeling van "blauwe technologieën" tot duurzame productie en consumptie van visserijproducten. Dit omvat nichemarkten voor bv. recreatie, vrijetijdsbesteding en kleinschalige cruises. Innovatie kan de kwetsbare scheepsbouwsector in staat stellen om over te schakelen op lage-emissie- en energie-efficiënte vaartuigen⁵, en samen te werken met gerelateerde sectoren, met inbegrip van uitrusting van schepen en robotica;
- **Connectiviteit:** de regio bevindt zich op een belangrijk Europees kruispunt. Het Adriatisch-Ionische zeebekken is een natuurlijke waterweg die naar het hart van de EU voert. Dit is de goedkoopste scheepvaartroute vanaf het verre Oosten via Suez, waardoor de afstand tot de markten van Centraal Europa 3000 km korter wordt dan via noordelijke havens. Er is een potentieel voor verbeterde land-zee-connectiviteit en intermodaal vervoer, waardoor het concurrentievermogen van de economieën in het achterland verbeterd zou worden;
- **Cultureel en natuurlijk erfgoed en biodiversiteit:** het culturele, historische en archeologische erfgoed van de regio, in combinatie met indrukwekkend natuurschoon, is een van de belangrijkste pluspunten van de regio. Er zijn in de hele wereld bekende steden (Venetië, Dubrovnik, Mostar, Athene) en natuurgebieden (de Plitvice- en Skadar-meren). De regio is ook zeer biodivers: de flora is bijzonder rijk geschakeerd, vooral in de ecoregio van de "Dinarische Boog";
- **Toerisme:** dit vormt nu al een snel groeiende en belangrijke bijdrage aan het BBP, en zou kunnen profiteren van meer en duurzame samenwerking, teneinde een ruimere markt te bereiken en het seizoen te verlengen. De regio kan een voorbeeld van duurzame, verantwoordelijke en gediversifieerde toerismeproducten en –diensten worden. Bestaande commerciële mogelijkheden kunnen meer dynamisch benut worden, bv. door cruises die de lokale economie ondersteunen of sportvisserij. Duurzaam toerismebeheer kan "red tape" verwijderen, een betere ondernemingsklimaat voor kmo's creëren, gemeenschappelijke normen, regels en statistieken vaststellen, en publiek-private partnerschappen bevorderen.

3. REACTIE: EEN ACTIEPLAN

In haar verslag⁶ over de toegevoegde waarde van macroregionale strategieën heeft de Commissie aanbevolen dat nieuwe macroregionale strategieën gericht moeten zijn op een beperkt aantal duidelijk omschreven doelstellingen, die aansluiten op specifieke behoeften aan verbeterde samenwerking op hoog niveau. In die geest is een bottom-up-benadering gevolgd en zijn er uitvoerige raadplegingen gehouden met betrokken partijen om duidelijke en voor de regio specifieke doelstellingen vast te stellen.

---

⁵ In termen van SO₂, NO₂ en stofdeeltjes.

⁶ COM(2013) 468 van 27.6.2013.

Daartoe zal een rollend⁷ actieplan worden uitgevoerd, parallel met de strategie, teneinde de maritieme dimensie uit breiden tot het achterland. Het plan is gebaseerd op vier onderling afhankelijke strategische pijlers, en omvat een lijst van mogelijke indicatieve acties. De pijlers zijn:

1. Blauwe Groei
2. Aansluiting van de regio (vervoers- en energienetwerken)
3. Milieukwaliteit
4. Duurzaam toerisme

Ook zijn er twee transversale aspecten geïdentificeerd:

- capaciteitsopbouw, met inbegrip van communicatie, voor een efficiënte tenuitvoerlegging en voor de bewustmaking en het verkrijgen van de steun van het publiek;
- onderzoek en innovatie om hoogwaardige werkgelegenheid, groei en concurrentievermogen te bevorderen. Samenwerking binnen transnationale netwerken kan helpen nieuwe ideeën commercieel gestalte te geven en nieuwe producten en diensten te ontwikkelen.

Bovendien zijn mitigatie van en aanpassing aan klimaatverandering, en ook rampriscobeheer, horizontale beginselen voor alle vier pijlers.

In het raadplegingsproces is ook binnen iedere pijler een beperkt aantal onderwerpen geïdentificeerd die dringend aandacht behoeven en het meeste zouden profiteren van gezamenlijke actie. Deze onderwerpen zijn ook relevant voor EU-beleidsmaatregelen, met name die met een territoriale dimensie. De per pijler geselecteerde onderwerpen zijn hieronder aangegeven.

3.1. BLAUWE GROEI

De doelstelling van deze pijler, die gecoördineerd wordt door Griekenland en Montenegro⁸, is innovatieve maritieme en mariene groei in de regio te stimuleren door duurzame economische ontwikkeling en banen en commerciële mogelijkheden in de blauwe economie, met inbegrip van visserij en aquacultuur. Daartoe dienen clusters van onderzoekscentra, overheidsorganen en particuliere bedrijven bevorderd te worden. Gecoördineerd visserijbeheer zal leiden tot betere gegevensverzameling, monitoring en controle. Gezamenlijke planning en verbeterde administratieve en samenwerkingscapaciteit zal leiden tot beter gebruik van bestaande middelen en verbeterde maritieme governance op het niveau van het zeebekken.

---

⁷ Het actieplan zal regelmatig herzien en bijgewerkt worden naarmate nieuwe behoeften geconstateerd worden.

⁸ De ontwikkeling van het actieplan werd voor de afzonderlijke pijlers gecoördineerd door twee landen, een EU-lidstaat en een niet-lidstaat, die voor die pijler gekozen hadden.

Blauwe technologieën

Met het doel hooggeschoolde banen en commerciële mogelijkheden te creëren, door speciale aandacht voor onderzoek en innovatie, clusterontwikkeling en kennisoverdracht in verband met blauwe technologieën die specifiek zijn voor de regio, en gekoppeld aan regionale en nationale "slimme specialisatie"-strategieën (bv. groene scheepsbouw, zeezeilen, biotechnologie, onderwaterrobotica).

Visserij en aquacultuur

Met het doel de winstgevendheid en duurzaamheid van visserij en aquacultuur te verbeteren, door betere gegevensverzameling, toezicht en controle, de uitvoering van meerjarenplannen voor visserijbeheer op het niveau van het zeebekken, het harmoniseren van normen, het verbeteren van vaardigheden en het vermogen te voldoen aan EU-regels en -normen en het verhogen van de toegevoegde waarde van de lokale waardeketens van visserijproducten, met name door middel van speciale platforms voor onderzoek en innovatie, de gezamenlijke ontwikkeling van marktonderzoek en meer transparante marketing en verwerking.

Maritieme en mariene governance en diensten

Met het doel administratieve en institutionele capaciteiten, en maritieme diensten en governance te verbeteren, met inbegrip van gegevensuitwisseling, gezamenlijke planning en gecoördineerd beheer van bestaande hulpbronnen (bv. maritieme ruimtelijke ordening en geïntegreerd kustbeheer).

Voorbeelden van mogelijke streefdoelen voor 2020 zijn:

- een verhoging van 20 % – vergeleken met de uitgangssituatie – van de investering in onderzoek inzake blauwe technologieën;
- meerjarige visserijbeheerplannen die op het niveau van de zeebekkens goedgekeurd en uitgevoerd moeten worden;
- 100 % van het onder nationale jurisdictie vallende zeewater moet bestreken worden door maritieme ruimtelijke ordening (Maritime Spatial Planning) en 100 % van de kustlijn moet bestreken worden door geïntegreerd kustbeheer (Integrated Coastal Management), en de uitvoeringsmechanismen moeten volledig gereed zijn.

3.2. HET AANSLUITEN VAN DE REGIO

De doelstelling van deze pijler, die gecoördineerd wordt door Italië en Servië⁹, is het verbeteren van de connectiviteit inzake vervoer en energie binnen de regio en met de rest van Europa. Onderling gekoppelde en duurzame vervoer- energienetwerken zijn noodzakelijk voor de ontwikkeling van de regio. Samenwerking is nodig om bottlenecks te beperken, en infrastructuurnetwerken en regelgevende kaders te ontwikkelen. Gecoördineerd toezicht op maritiem verkeer en multimodaal transport zal het concurrentievermogen verbeteren.

---

⁹ Zie noot 8.

Maritiem vervoer

Veilig maritiem vervoer vereist geharmoniseerde surveillancesystemen en moderne intermodale havens, die als clusters functioneren. Samenwerking tussen landen en havens is vereist om het toenemende verkeer in de juiste banen te leiden en wereldwijd te kunnen concurreren, in het bijzonder met havens in het noorden van Europa.

Intermodale verbindingen met het achterland

Om de toename van het maritieme vervoer van goederen te kunnen verwerken, moeten de intermodale verbindingen met het achterland verbeterd worden. De ontwikkeling van knooppunten (nodes) en hubs die maritieme, rail-, weg-, lucht- en binnenlandse waterwegen combineren, dient gebaseerd te zijn op duurzame vervoersplannen die onder andere rekening houden met lokale en regionale plannen voor luchtkwaliteit. Gezamenlijke maatregelen, zowel fysieke als niet-fysieke, moeten de bottlenecks aan de grenzen beperken.

Energienetwerken

De drie doelstellingen van het energiebeleid van de EU – concurrentievermogen, zekerheid van de voorziening en duurzaamheid – zullen worden verwezenlijkt door een energiemarkt met goede interconnecties. Investerings zijn nodig om elektriciteitsnetten aan elkaar te koppelen en gasnetwerken te voltooiën. Er zullen regelgevende maatregelen worden genomen om belemmeringen voor grensoverschrijdende investeringen weg te nemen.

De streefcijfers voor 2020 zouden onder andere de volgende kunnen zijn:

- Verdubbelen van het huidige Adriatisch-Ionische marktaandeel in het containervervoer, en het beperken van de milieugevolgen daarvan;
- Wachttijden aan regionale grensovergangen met 50 % reduceren.

3.3. MILIEUKWALITEIT

De doelstelling van deze pijler, die gecoördineerd wordt door Slovenië en Bosnië-Herzegovina¹⁰, is de milieukwaliteit aan te pakken door samenwerking op regioniveau. De pijler zal bijdragen tot een goede milieustatus voor mariene en kustecosystemen, de vervuiling van de zee terugdringen, de bodemafdekking beperken, mitigeren en compenseren¹¹, luchtvervuiling beperken¹² en het teloorgaan van biodiversiteit en de achteruitgang van ecosystemen tot staan brengen. Gezamenlijke actie om ecoregio's die meerdere landen bestrijken te beschermen is goed voor het natuurlijke erfgoed van Europa en kan er ook voor zorgen dat investeringen in infrastructuur het milieu en het landschap niet schaden en de vervuiling niet verergeren.

¹⁰ Zie noot 8.

¹¹ SWD(2012) 101 – Richtsnoeren op het gebied van goede praktijken voor het beperken, verzachten en compenseren van bodemafdekking.

¹² In termen van SO₂, NO₂, stofdeeltjes en ozon.

Het mariene milieu

- **Bedreigingen van de biodiversiteit in kust- en mariene zones:** de druk op mariene en kustecosystemen wordt verlicht door meer kennis inzake biodiversiteit, en door gecoördineerde tenuitvoerlegging van Maritime Spatial Planning/Integrated Coastal Management, relevante milieuwetgeving¹³ en het gemeenschappelijk visserijbeleid. Het verbeteren van de grensoverschrijdende openzeenetwerken van beschermde mariene zones (Marine Protected Areas, MPA's) en de uitwisseling van beste praktijken onder de beheersautoriteiten helpt eveneens de biodiversiteit te beschermen.
- **Zeevervuiling:** gecoördineerde investeringen in waterzuiverings- en afvalverwerkingsinstallaties, gezamenlijke inspanningen betreffende zwerfvuil op zee gedurende de gehele levenscyclus daarvan, een gezamenlijke capaciteit om olielozingen en –lekkages, en andere vervuiling op grote schaal, te voorkomen en erop te reageren, beperking van lawaai onder water, en bewustmaking van landbouwers met betrekking tot de negatieve gevolgen van een excessief gebruik van nitraten, zullen de bedreigingen van de mariene flora en fauna aanzienlijk reduceren.

Transnationale habitats aan land en biodiversiteit

Gezamenlijk beheer van grensoverschrijdende ecoregio's zal aangemoedigd worden, evenals redelijke populaties van grote carnivoren en maatregelen inzake de naleving van voorschriften voor de jacht op trekvogels.

Voorbeelden van mogelijke doelen zijn:

- het opzetten, tegen het einde van 2015, van een gemeenschappelijke platform van alle landen voor gegevensverzameling, onderzoek en analyse;
- opwaardering van de NATURA 2000- en Emerald-netwerken, en oprichting, tegen 2020, van een samenhangend netwerk van Marine Protected Areas onder de Kaderrichtlijn Mariene Strategie;
- Marine Protected Areas die tegen 2020 10 % van de oppervlakte van de Adriatische en de Ionische Zee bestrijken, overeenkomstig internationale toezeggingen en verplichtingen.

3.4. DUURZAAM TOERISME

De doelstelling van deze door Kroatië en Albanië¹⁴ gecoördineerde pijler is het volledige potentieel van de regio te ontwikkelen, in termen van innovatief, duurzaam en verantwoordelijk toerisme. Diversificatie van toerismeproducten en -diensten, en initiatieven om het seizoen te verlengen, zullen het bedrijfsleven stimuleren en nieuwe banen creëren. Het wereldwijd promoten van een Adriatisch-Ionische "brand" van toerismeproducten en –diensten zal de vraag stimuleren.

¹³ Met name de kaderrichtlijn voor een mariene strategie en de habitat- en de vogelrichtlijn van de EU.

¹⁴ Zie noot 8.

Een gediversifieerd toerismeaanbod (producten en diensten)

Het rijke erfgoed van de regio vormt een potentieel dat nog onvoldoende benut wordt. Er kan gebruik worden gemaakt van het klimaat en de markt om een sterke bedrijfsgerichte dynamiek te ontwikkelen, gebaseerd op beste praktijken. Alternatief toerisme, en een toerismeaanbod dat het hele jaar bestrijkt, kunnen worden bevorderd in het kader van actieplannen voor territoriale ontwikkeling. Het diversifiëren en het verbeteren van de kwaliteit van het toerismeaanbod zijn essentieel voor duurzame toerismeproducten en -diensten.

Duurzaam en verantwoordelijk beheer van toerisme (innovatie en kwaliteit)

Er zijn aanvullende maatregelen nodig voor duurzame en verantwoordelijke ontwikkeling door alle betrokken partijen, zoals gemeenschappelijke normen en regels, het beperken van de gevolgen van massatoerisme voor het milieu, het verbeteren van vaardigheden en het betrekken van alle stakeholders (publieke, particuliere en bezoekers) bij het bevorderen van het concept van duurzaam en verantwoordelijk toerisme.

Mogelijke voorbeelden van streefdoelen voor 2020 zijn:

- een toename van 50% van het aantal bezoekers buiten het hoofdseizoen;
- 5 nieuwe macroregionale toeriseroutes.

4. GOVERNANCE EN TENUITVOERLEGGING

Uit de ervaringen met bestaande macroregionale strategieën blijkt dat goede en stabiele governancemechanismen van cruciaal belang zijn voor effectieve tenuitvoerlegging. Het verslag van de Commissie over governance van mei 2014¹⁵ identificeert drie belangrijke behoeften: sterker politiek leiderschap, effectieve besluitvorming, en goede organisatie.

Betere governance betekent niet meer financiële middelen of meer bureaucratie; het gaat erom hoe en door wie de strategie wordt uitgevoerd en gezamenlijke acties worden gestart en gefinancierd. Governance dient zowel een politieke als een operationele dimensie te omvatten, met verantwoordelijke ministeries en uitvoerende organen die strategische doelstellingen vastleggen, en er vervolgens op toezien dat de betreffende werkzaamheden ook uitgevoerd worden. Dit zal leiden tot duidelijkere resultaten en meer impact.

Coördinatie

Coördinatie tussen deelnemende landen, en tussen de verschillende ministeries en besluitvormingsniveaus in afzonderlijke landen, is noodzakelijk. Voor iedere pijler zullen twee coördinatoren van relevante ministeries van twee verschillende landen nauw samenwerken met hun tegenhangers in de andere betrokken landen om het actieplan te ontwikkelen en uit te voeren.

---

¹⁵ Verslag van de Commissie betreffende het bestuur van macroregionale strategieën, COM(2014) 284 van 20 mei 2014.

De Commissie zal optreden als onafhankelijke facilitator en een EU-perspectief bieden, ondersteund door een werkgroep op hoog niveau voor macroregionale strategieën, met vertegenwoordigers van de EU-28 en van de deelnemende derde landen.

Tenuitvoerlegging

Essentiële voorwaarden voor een goede tenuitvoerlegging zijn onder andere:

- dat landen erkennen dat de strategie veel verschillende beleidssectoren bestrijkt, en van belang is voor alle bestuursniveaus;
- volledige en effectieve betrokkenheid van de niet-EU-landen op alle niveaus;
- politieke steun op hoog niveau, met ministers die de algemene richting van de strategie bepalen, de verantwoordelijkheid op zich nemen, beleid en financiële middelen op elkaar afstemmen, en zorgen voor de nodige middelen en bevoegdheden voor de besluitvormings- en technische niveaus;
- dat de Commissie, als hoedster van de EU-dimensie, zorgt voor een strategische aanpak op EU-niveau;
- dat de landen de vorderingen volgen en evalueren, en steun en advies bieden bij de tenuitvoerlegging;
- dat goed gebruik wordt gemaakt van het werk van bestaande regionale organisaties;
- dat de coördinatoren van de pijlers betrouwbare steun ontvangen, met name met gebruikmaking van de institutionele en capaciteitsopbouwende bijstand van het Adriatisch-Ionische transnationale samenwerkingsprogramma 2014-2020;
- betrokkenheid van belangrijke stakeholders van de doelgroepen: nationale, regionale en lokale overheden, parlementsleden (regionale, nationale en Europese), economische en sociale actoren, maatschappelijke organisaties, de academische wereld, en ngo's.

Om een solide basis voor de strategie te creëren, dienen vroegtijdig beslissingen genomen te worden met betrekking tot deze punten.

Financiering

De strategie wordt onder andere uitgevoerd door bestaande EU- en nationale financiering die verband houdt met de vier pijlers en de thema's te mobiliseren en op één lijn te brengen. Door de strategie goed te keuren, verplichten de regeringen van de deelnemende landen zich om gebruik te maken van deze financiering om het actieplan uit te voeren. Met name het Europese Structuur- en Investeringsfonds en het Instrument voor pretoetredingssteun voor 2014-2020 bieden aanzienlijke middelen en een verscheidenheid van instrumenten en technische opties.

Er zijn ook andere voor de pijlers relevante fondsen en instrumenten beschikbaar, met name Horizon 2020 voor alle pijlers, de Connecting Europe Facility voor pijler 2, het programma LIFE voor pijler 3, alsook voor mitigatie van en aanpassing aan klimaatverandering, en voor pijler 4 het COSME-programma voor kmo's. Er zijn ook nog andere middelen beschikbaar, met name van het Investeringskader voor de Westelijke Balkan, de Europese Investeringsbank en andere internationale financiële instellingen.

Deze fondsen en instrumenten zouden een aanzienlijke hefboomwerken kunnen ontwikkelen en financiering van particuliere investeerders kunnen aantrekken. De strategie zal ook voortbouwen op het werk in het kader van de twee andere macroregionale strategieën inzake innovatieve financiering.

Verslaglegging en evaluatie

De evaluatie zal gebaseerd zijn op de werkzaamheden van de coördinatoren van de pijlers, die verslag zullen uitbrengen over de geboekte vorderingen.

Om hiaten te vullen in de gegevens die nodig zijn om de uitgangssituatie te bepalen, met name in niet-EU-landen, zal de verzameling van gegevens worden bevorderd, als een transversale capaciteit, via het Adriatisch-Ionische transnationale samenwerkingsprogramma. De voornaamste succesindicator is de tenuitvoerlegging van het actieplan, maar als eerste stap moeten ook meer verfijnde indicatoren ontwikkeld worden.

De deelnemende landen zullen jaarlijks een forum organiseren, om te overleggen over heroriëntering van acties en nieuwe benaderingen te ontwikkelen.

5. KOPPELINGEN AAN ANDERE EU-BELEIDSMAATREGELEN

Deze strategie is gericht op het versterken van voor de regio relevant EU-beleid¹⁶. Zij ondersteunt ook betere naleving van de wettelijke verplichtingen uit hoofde van de EU-wetgeving, door aandacht te besteden aan hiaten en praktische problemen die tot vertragingen kunnen leiden, met name in verband met de interne markt en het milieu¹⁷. De nadruk wordt gelegd op een geïntegreerde benadering, die verschillende beleidsterreinen koppelt met het oog op een territoriaal coherente tenuitvoerlegging van EU-beleid. Hierbij worden de links tussen EU-beleidsmaatregelen en –programma's benadrukt, met inbegrip van de EU-strategieën inzake biodiversiteit¹⁸ en aanpassing aan klimaatverandering¹⁹, en de O&O-kaderprogramma's van de EU.

6. VERDER REIKENDE BANDEN

De coördinatie met de parallelle EU-strategie voor de Donauregio, en met de toekomstige EU-strategie voor de Alpenregio, dient gewaarborgd te worden. Het INTERACT-programma kan hierbij een centrale rol spelen.

Er moet gestreefd worden naar synergieën met andere intergouvernementele lichamen die geografisch hetzelfde terrein bestrijken als de strategie, zoals het Adriatisch-Ionische Initiatief (AII), of ook een ander/breder werkterrein hebben, zoals de Regional Cooperation Council (RCC) of het Central European Initiative (CEI).

---

¹⁶ Zoals de richtlijn betreffende maritieme ruimtelijke ordening, het gemeenschappelijk visserijbeleid, het EU-beleid voor het beheer van risico's bij rampen, de transeuropese netwerken (vervoer en energie), de toekomstige vervoersgemeenschappen, enz.

¹⁷ Met name de richtlijnen inzake vogels en habitats, de kaderrichtlijnen water en mariene strategie, de richtlijnen inzake nitraten, luchtkwaliteit en nationale emissieplafonds, en de kaderrichtlijn afval.

¹⁸ COM(2011) 244.

¹⁹ COM(2013) 216.

Coördinatie met programma's en initiatieven die het hele Middellandsezegebied bestrijken²⁰ en consistentie met bestaande wettelijke kaders²¹ zijn evenzeer belangrijk.

7. CONCLUSIE

Na jaren van moeilijke politieke en economische omstandigheden ziet de toekomst van de Adriatisch-Ionische regio er nu hoopgevender uit. Door een algemeen kader te bieden voor beleidscoördinatie en territoriale samenwerking zal de strategie de de kwaliteit van leven, werken en ontspannen in de regio verbeteren. De regio kan een voorbeeldfunctie vervullen wat groei, nieuwe banen en nieuwe ideeën betreft, en kan een toegangspoort naar andere delen van de wereld worden. Door gezamenlijke inspanning kan de regio goed voorbereid worden op de uitdagingen en mogelijkheden van de 21ste eeuw.

De Commissie verzoekt de Raad derhalve zijn goedkeuring te hechten aan deze mededeling. Het Europees Parlement, het Comité van de Regio's en het Europees Economisch en Sociaal Comité worden eveneens uitgenodigd om het document te bestuderen.

---

²⁰ Met name de Unie voor het Middellandsezegebied en de Algemene Visserijcommissie voor de Middellandse Zee.

²¹ Met name het Verdrag van Barcelona inzake de bescherming van het mariene milieu en de kustgebieden van de Middellandse Zee.

